

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR: D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR: ION N. CESĂRESCU

A B O N A M E N T U L

Pe an, în România	30 lei
6 luni	16 "
3 luni	8 "
Sirănită: 40 lei pe an, 20 pe 6 luni	

A P A R E

De două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDACȚIA & ADMINISTRAȚIA

București, CALEA RAHOVEI—5

Lângă Palatul Justiției

TELEFON No. 748

S U M A R :

Legea contra camăteii, de d-l M. G. Valerian;

JURISPRUDENȚĂ ROMÂNĂ:

Curtea de casație, secția I: Elena N. Popovici cu Ministerul de Finanțe, cu o Observație;

Tribunalul Ilfov, secția IV: Irina I. Vardala cu S.M. Teodoresca, cu o Observație de d-l D. Alexandresco;

Curtea de apel din Gand, s. I: Convenția dintre soți d'a trăi separați este nulă, cu o Observație;

Legea pentru concedarea terenurilor petrolifere, votată de Senat la 8 Decembrie cor.;

Nostimade Judecătorești.

Lege în contra Camăteii

În urma unei interpelări, dezvoltată cu mult talent, de către d-l deputat N. Xenopolu, guvernul a promis că va lua măsuri legale în contra camăteii, instituind chiar imediat și o comisiune care să elaboreze un proiect de lege în contra camăteii.

Se svonește însă că comisiunea instituită de guvern în acest scop, ar fi opinat că pentru moment o astfel de lege n'ar fi oportună și că, pentru înfrânarea cămătarilor prea îndrăsneți ar fi suficient să se modifice câte-va articole din codul penal, în sensul ca acei ce speculează asupra trebuințelor acelor care au în vedere moșteniri să fie pedepsiți de legile penale.

Nu cunoaștem motivele pentru cari distincții jurisconsultii din comisiunea pentru elaborarea proiectului de lege în contra camăteii, au opinat că o astfel de lege ar fi pentru moment inoportună; dar vom analiza chestia camăteii atât din punctul de vedere economic general, cât și din punctul de vedere economic național românesc, pentru a dovedi că legea contra camăteii este absolut necesară, și că nu prin modificarea câtor-va articole din codul penal, se va putea ajunge la stîrpirea camăteii, care ne ruinează moralicește și economicește.

Din timpurile cele mai vechi, cămăta a fost tot-d'a-una considerată ca o faptă imorală și criminală, iar cămătarii supuși celor mai grele pe-

depse. La unele popoare din antichitate, cămătarii erau pedepsiți chiar cu moartea.

În acele timpuri, era o rușine să trăiești din munca altuia, și cum cămătarul nu face de cât să speculeze în mod criminal munca celui-l'alt, el era pedepsit ca atare.

La romani lupta *plebei* în contra exploatarei cămătărești a patricienilor ajunsese atât de acută că prin legea *unciaram foenus, legitime usurae*, s'a opus o stavilă opresiunii patriciene.

Dreptul canonic, în evul mediu, oprea imprumutările cu dobîndă, și prescria pedepse foarte aspre pentru cămătari.

Cum însă legile cari limitează dobînzile auură pe vremuri ca efect imediat, îngreuiarea operațiunilor financiare, legiuitorii suprimară acele legi lăsând liberate completă convențiunilor de dobîndă.

Economiștii cari cereau libertatea dobînzilor, invocau în susținerea acestei teorii două motive: 1) că banul fiind și el o marfă, nu se poate pune nici o limită la prețul vinzării sa în chiriei acestei mărfi, și al 2) că prin limitarea dobînzei, se pune piedică acelor cari vor să împrumute bani, și deci industriașii, agricultorii și comercianții nu își pot exploata destul de bine fabricile, moșiile sau comerțul lor, din lipsă de bani.

Aceste teorii au triumfat în multe State, și legile contra camăteii au fost desființate.

În Franța legea din 5 Thermidor anul IV, a stabilit libertatea completă a dobînzilor, iar codul civil, după lungi discuții în consiliul de Stat, consacra prin art. 1907 aceiași libertate.

Nu trecură însă de cât câți-va ani și cămătarii făcură în Franța atâtea ravagii, că în anul 1807 se votă legea contra camăteii, prin care se fixa un maxim de dobîndă. Această lege, modificată în unele părți, există și astăzi în Franța.

Tot astfel în Germania, în Austro-Ungaria, Spania, Turcia, etc. unde de asemenea se decretase libertatea dobînzilor, dar în urmă a trebuit să se revie și să se facă legi de ocrotire în contra lăcomiei criminale a cămătarilor.

În legislația noastră veche găsim de asemenea

legi în contra camăteii. Savantul profesor de la Iași D. D. Alexandresco, ocupându-se pe larg de această chestiune în T. VI, ne arată că în pravița lui Matei Basarab, dobîndă *nedreaptă* și *spurcată* se numește camătă. Codul Caragea hotărăște că nu se poate lua dobîndă mai mare de cît 10% pe an, iar codul Calimach în art. 1344 și 1345 opresc și pedepesc usura: «Oprita cămătărie urmată în capete, zice art. 1344 din acest cod, se pedepsește: că un asemenea cămătarnic să se lipsească și de dobînzile legiuite și să dea împlineală pentru toată suma scrisă în sinet, luând fără dobîndă suma cîtă cu adevărat aîmprumutat»; și art. 1345 din acelaș cod adaugă: «Cămătăria oprită în dobînzii se pedepsește cu aceasta, că *mărșavul creditor* are să peardă toate dobînzile cîte aî luat pe vremea trecută peste dobînda legiuită, și să dea și împlineală» (1).

Tot în acelaș sens se exprimă și codul lui Andr. Donici cît și codul lui Ipsilant.

Odată cu introducerea codului civil francez în anul 1864, s'a introdus și la noi libertatea dobînzilor, cu singura restricțiune prevăzută de art. 1089 C. civ., care oprește de a lua dobîndă la dobîndă.

* * *

Pentru a ne putea pronunța dacă această libertate a dobîndei a fost sau este favorabilă țării noastre, trebuie să examinăm întâi dacă teoriile liber schimbiste în această materie pot fi acceptate în întregime, și dacă ele n'aî fost, cu drept cuvînt, combătute în Statele din Occident, unde libertatea dobîndei a trebuit să fie oprită spre a se salva poporul de ruina economică.

Susținătorii libertății dobîndei invoacă ca prim argument faptul că, de oare-ce comerțul mărfurilor este și trebuie să fie liber, aceiași libertate trebuie să se aplice și banului, care fiind și el o marfă, să se poată vinde și închiria după libera învoială între părți.

Este adevărat că banul este o marfă, dar tot atît de adevărat este, că nu este o marfă ordinară, ci cu un caracter cu totul special. Valoarea nominală a banului este constantă, ea nu este supusă fluctuațiunilor ca cele-l'alte mărfuri. Banul, este o marfă care nu se strică, nu se demodează și care neputînd fi înmulțit după voința particularilor, rămîne vecinic acelaș fără ași schimba valoarea. O astfel de marfă nu ești obligat s'o vinzi, însă cei ce pentru a putea lucra sau trăi aî nevoie de bani, sunt obligați să o cumpere. Banul fiind instrumentul producțiunii și al transacțiilor, ești în tot-d'a-una obligat să ți l' procuri dacă vrei să produci, dacă vrei să

faci transacțiuni. Ești tot-d'a-una liber să nu cumperi, dar ești tot-d'a-una nevoit să te împrumuți.

Între marfă și ban, este dar acea deosebire capitală că pe cînd marfa, ești obligat s'o vinzi, în propriul tău interes, pentru a nu se deprecia, banul poți să l'ții ori cît de mult fără al vinde; iar cumpărătorul ori cît de liber este să nu cumpere marfă, este însă tot-d'a-una silit să împrumute bani, dacă voește să lucreze și să trăiască.

Situația celui ce se împrumută fiind dar cu totul alta de cît aceea a cumpărătorului de marfă, căci el se supune forțat unei violențe morale, nu îl putem lăsa cu totul la discreția împrumutătorului.

Teoria libertății absolute a dobîndei este dar falsă, ca teorie universală. Legea este făcută pentru a proteja pe toți de o potrivă, iar nu de a servi de armă în contra celor slabi. Cînd vedem că cei ce posed capitaluri vor să sugrume pe cei slabi, cari sunt siliți a face apel la ajutorul banilor lor, legea trebuie să intervie și prin măsuri de protecțiune să oprească ruina celor mulți și slabi, în favoarea celor puțini și tari.

Dacă societatea are nu numai dreptul, dar chiar datoria de a apăra pe cei slabi, de ce n'ar putea interveni cu legi de protecțiune pentru apărarea acestora, cari sunt siliți să se împrumute?

Marii economiști Leon Say și Leroy-Beaulieu (2) cari apără teoria libertății dobîndei, sunt totuși siliți să recunoască necesitatea unei legi care să pedepsească uzura, dacă împrumutătorul a uzat de manopere frauduloase.

În Statele în cari libertatea dobîndei este universal proclamată cum este Belgia, Italia, Rusia etc., există totuși legi penale cari pecăpsesc pe acei ce prin dobînzii prea mari exploatează ușurința debitorului; ceea ce dovedește că teoria libertății absolute a dobîndei, este falsă.

Nuamî în România, porțile aî fost larg deschise cămătarilor; numai la noi nu există nici o dispozițiune, fie ea chiar pur penală, în contra acestora cari exploatează în mod nerușinat avuția acestui popor.

Și cu toate acestea am avut legi excelente în contra camăteii, mai ales în Moldova, unde codul Calimach în art. 1340—1346 stabilea atît de bine și de amănunțit ce însemnează camătă și o pedepsea cu anularea operațiunilor făcute.

Bărbații noștri de stat, influențați de teoriile economiștilor din Franța aî crezut a aduce un serviciu țării dacă vor proclama și la noi libertatea dobîndei uitînd, că poporul nostru nu este încă ajuns la un grad de civilizație așa de înaintat, pentru a fi lăsat fără nici o protecție în lupta

(1) D. Alexandresco, T. VI, p. 390.

(2) Leroy-Beaulieu, pag. 284.

sa economică, în contra aceloră carî, în mare parte străini, se îndeletnicesc fie cu împrumuturi de bani fie cu închirierea pămîntului.

* * *

În anul 1879 cu ocasiunea votărei legii asupra clausei penale, care nu este de cît una din fețele camătei, s'a discutat și la noi dacă trebuie să nu fixat un maximum de dobîndă. Camera deputaților a votat chiar art. 2 prin care fixa maximum dobînzei convenționale la 12% pe an. La Senat, acest text a fost desființat în urma intervenției lui Vasile Boerescu, raportorul legii, care a susținut că taxa dobînzei trebuie lăsată liberă în baza principiului că capitalul fiind o marfă, nu se poate limita prețul acestei mărfi și mai ales că în lipsă de institute de credit în țară, capitalurile trebuiesc lăsate libere, și astfel atrase în țară⁽³⁾.

Discuțiunile urmate în Senat cu ocazia legii asupra clausei penale, sunt foarte instructive pentru noi. La aceste discuțiuni au luat parte fruntașii țării, între cari decedații Vasile Boerescu, Manolachi Costachi, Voinov și d-nii Petre Carp și Eugeni Stătescu.

D-l Stătescu, ca Ministru de justiție, a cerut cu insistență a se menține fixarea unui maximum de dobîndă convențională: «Nu cred, zicea d-l Ministru de justiție Eug. Stătescu, că atunci când în Statele vecine se fac legi draconice contra uzurei, și se edictează pedepse aspre pentru uzurari, numai noi să le deschidem brațele, să ridicăm toate barierele, și să le dăm prime de încurajare. *Am face o greșală neertată, și țara ar avea dreptul să ne zică că am dat o pradă camătei și îi am compromis viitorul economic*».

La aceste frumoase și înțelepte cuvinte s'a asociat în parte și d-l Petre Carp care, cu toate că nu voia să admită limitarea taxei dobînzei, totuși zice: «Înțeleg să fie împrejurări în care un creditor să aibă dreptul la o primă de asigurare în afară de dobînză, însă nu trebuie să fie exagerată. Când dobînda cerută de creditor întrece cu un sfert sau cu o jumătate mai mult de cît cursul pieței, *atunci tribunalul să nu poată puterea Statului la dispozițiunea acestui creditor*. Să nu fixăm de fel o dobîndă determinată, dar tot de odată să lovim toate acele dobînză asupra cărora constatăm o diferență esorbitantă».

Toți cei-l'alți oratori au fost în contra fixării unui maximum de dobîndă; nu doar pentru că ar aproba faptele cămătarilor, dar pentru că interesele financiare ale Statului nu permiteau încă a se lua astfel de măsuri față de capitalurile străine de cari aveam nevoie.

Dimitrie Ghika în discursul său spunea că dacă s'ar fixa un maximum a dobînzei ar fi o greșală; căci ce s'ar ivi? «S'ar ivi că am stabili anticipat o dobîndă, lovind în creditul țării și în instituțiunile de credit, precum este Creditul Funciar, care a redus dobînda la 8%, afară de aceasta deschidem o ușă celor din străinătate, ca să vă zică că la noi în țară se plătesc 12 sau 18% dobîndă și să ne califice de țară înapoiată și sălbatică».

Dacă dar la 1879 nu s'a putut vota și de Senat legea care limita taxa dobînzei convenționale, este numai pentru că fruntașii țării credeau că o astfel de lege ar fi jignit atunci, interesele Statului.

Din aceste discuțiuni reese că și atunci se simțea nevoia unei legi care să împiedice camăta, dar că rațiunea de Stat a oprit facerea acestei legi, fără de care cum zicea d-l Stătescu, *țara va avea dreptul să ne zică că am dat-o pradă camătei și îi am compromis viitorul economic*.

Dacă la 1879 se vota o lege care să limiteze dobînda convențională, n'am avea astăzi atâtea familii românești sărăcite și frumoasele averi ale boerilor din Moldova n'ar fi trecut în mâinile tuturor cămătarilor, ai căror moștenitori în mare parte au trecut granița.

Ar fi suficient să ne amintim cele câte-va scandaloase afaceri de camătă din ultimii zece ani, pentru a vedea cîtă dreptate avea d-l Stătescu când la 1879 zicea, că facem o greșală neertată dacă nu luăm în grabă măsuri de apărare în contra camătei.

(Va urma)

Mihail G. Valerianu

JURISPRUDENȚĂ ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTITIE, Secțiunea I

Audiența de la 29 Octombrie 1903

Președenția D-lui CHR. PHEREKYDE Președinte

Elena N. Popovici cu Ministerul de Finanțe

Pensiune. — Administratorul averii unui dispărut. — Dacă el are dreptul a reclama pensiunea dispărutului, fără a face dovada existenței titularului pensiei.

Dreptul de pensiune. — Dacă el e un drept personal al pensionarului.

Pensionar dispărut. — Dreptul celui ce-i datorează pensia de a refuza plata ei, dacă nu se face dovada existenței pensionarului.

Legile vechi și legea nouă de pensiuni. — Dacă vre una din aceste legi dispune a se plăti pensiunea unui dispărut, fără a se face dovada existenței pensionarului. — (Art. 120, 1651 C. civ., art. 1, 2, 98, 106, 108, 112, 114 și 120 cod civil; art. 26 din legea pens. militare din 1899 și 60 din legea pensiilor din 1902).

1. Administratorul numit de justiție asupra a-verei unui absent, nu poate reclama pensia cu-venită acestuia, fără a dovedi existența titularu-lui pensiei.

⁽³⁾ Vezi M. Of. 1879, pag. 552.

2. Dreptul de pensie fiind eminamente personal, atât dobândirea acestui drept cât și exercițiul ulterior al dreptului dobândit, e subordonat condițiunei existenței titularului.

3. Pensionarul care dispăre, fie că a fost sau nu declarat absent de justiție, se pune tocmai în pozițiune de a nu putea dovedi nici el, nici altul pentru el, că el este încă în viață și ca consecință, cel ce datorește o pensie unui dispărut, este în drept a o refuza, cât timp nu se face dovada că titularul pensiei trăiește.

4. Creanța pensiei, fiind subordonată existenței titularului prin natura ei chiar, nu importă sub care lege, titularul și a regulat dreptul la pensie, căci nici legile vechi de pensii, nici legea cea nouă, nu dispune că pensia trebuie plătită, fără a se face dovada existenței pensionarului.

Decisiunea 453/903. — Respins recursul făcut de Elena N. Popovici contra decisiunii Curții de apel din București, s. III cu No. 44/903, dată în proces cu Ministerul de Finanțe.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier Gr. M. Buiuciu;

Pe d-l avocat Dimitropol în dezvoltarea motivelor de casare;

Pe d-l avocat Zeuceanu în combateri, și

Pe d-l Procuror-general în concluziuni, fiind absent în cauză.

Deliberând,

Văzând declarațiunea de recurs a Elenei Popovici, în calitate de administratoare a averii soțului său absent, Căpitanul N. Popovici, în contra decisiunii Curții de apel din București No 44/903, dată în proces cu Ministerul de Finanțe pentru pensie;

Având în vedere decisiunea atacată, din care rezultă că Căpitanul N. Popovici, după ce a fost regulat la pensie pe ziua de 1 Februarie 1888 în virtutea legii din 16 Aprilie 1888 și în virtutea legii din 16 Aprilie 1886, și-a primit acea pensie până la 1 Decembrie 1890, a dispărut din țară în urma unei condamnări la 2 ani închisoare pentru abuz de încredere în dauna Societății de construcțiuni unde intrase ca casier; că soția sa făcându-l să fie declarat absent provisor, a obținut de la Tribunalul de Ilfov să fie numită administratoare provisorie a averii lui, cu însărcinarea expresă de a încasa pensia ce i se cuvenea, pe care a și primit-o de la 1 Ianuarie 1891 și până la 1 Ianuarie 1902, când Ministerul de Finanțe găsind că face o plată la care nu e obligat după lege, a încetat de a urma mai departe, ceea ce a făcut pe Elena Popovici, să se adreseze justiției, mai ales că fiind trecuți zece ani de la disparițiunea soțului său. Tribunalul de Ilfov declarase absența acestuia definitivă;

Considerând că obiectul procesului intentat de Elena Popovici a fost că Statul să fie obligat să-i plătească ei, în calitate de administratoare a averii soțului său, pensiunea cuvenită acestuia de la 1 Ianuarie 1902 și înainte; că Tribunalul și-a refuzat această cerere pe motivul că Căpitanul fiind condamnat pentru delictul prevăzut de art. 322 și 323 a pierdut dreptul la pensie după dispozițiunile art. 21 din legea pensiilor din 1889, iar Curtea a menținut hotărârea Tribunalului, pe motivul că Elena Popovici ne putând dovedi existența soțului său, nu poate reclama pensia ce i s'ar cuveni nici după principiul art. 120 din cod. civil, nici după regulamentul legii pensiunilor actuale;

Asupra mijlocului II de casare care primează și care e formulat astfel:

«Esces de putere și violarea regulilor de probațiune. Statul, la prima instanță și la Curte n'a invocat de cât nedemnitatea lui Popovici de a primi pensiunea, iar nici de cum și alte motive. Se recunoaște cu alte cuvinte în mod tacit că odată rezolvată chestia aceasta nu mai era nici un motiv d'a nise respinge acțiunea. Curtea refuză de a se pronunța asupra nedemnității, și din oficiu invoacă motive de apărare pentru Stat. neinvocate de Stat».

Considerând că se constată în fapt, că Ministerul de finanțe înaintea Curții de apel s'a apărat de plata pensiei ce i se reclama atât pe motive că Căpitanul a pierdut dreptul la acea pensie, în urma condamnării sale pentru delictul de abuz de încredere, cât și pentru că existența lui nefiind dovedită, acea pensie nu poate fi cerută de un mandatar al său: că chiar dacă Ministerul n'ar fi prezentat această îndoită apărare, obiectul procesului deferit justiției fiind pensia unui absent, reclamată de un mandatar al acestuia Curtea a fost în drept să invoace chiar de la sine și să deslege toate cererile de drept, ce stau în raport cu faptele propuse; că așa fiind Curtea a putut fără a comite nici un exces de putere, și fără a viola regulile probațiunei să judece dacă un administrator numit de Justiție pentru averea unui absent, poate reclama pensia cuvenită acestuia, fără a dovedi existența titularului pensiei, prin urmare acest mijloc cată a fi respins ca neîntemeiat;

Asupra mijlocului I:

«Violarea art. 1 și 2 din codul civil, art. 26 din legea pensiunilor militare din 1899, a art. 60 din legea generală de pensii din 23 Februarie 1902, combinate toate cu art. 119 din Constituție.

«Curtea mai violează și mai rău interpretează art. 98, 106, 108, 112, 114 și 124 C. civ. privitoare la absență. În adevăr, Căpitan Popovici fiind regulat la pensie conform legii din 16 Aprilie 1886 și intrând în exercitarea drepturilor sale la 1 Februarie 1888, dreptul său devenise câștigat și deci la adăpost de fluctuațiunile legislative viitoare.

«De alt-fel, art. 60 din legea pensiunilor spune categoric că, dispozițiunile legii de față (23 Februarie 1902) nu modifică întru nimic drepturile acordate militarilor pensionari în baza legilor din 1877 și 16 Aprilie 1886.

«Totuși Curtea găsește bună dispozițiunea luată de Ministerul de Finanțe de a se suspenda plata pensiunii Căpitanului Popovici, pentru că se găsește în imposibilitate de a îndeplini prescripțiunile art. 27, 29, 31, 32 și 38 din regulamentul legii pensiunilor actualamente în vigoare.

«Curtea constată că, Căpitanul Popovici e declarat absent în mod definitiv, iar eu sunt administratoare provisorie a averii absentului și în special însărcinată de justiție cu încasarea pensiei.

«Eram și sunt mandatară legală a absentului și tutoare a minorilor, care sunt erezi presumptivi ai absentului.

«Noua lege a pensiunilor s'a găsit la un moment dat în conflict cu dreptul comun (regulele de la absență).

«După principiile generale de drept, legea specială a pensiunilor trebuia să cedeze pasul dreptului comun, mai ales că în acest fel se respectă drepturile câștigate. În zadar obiectează Curtea, că în cazul nostru, nu e vorba de dreptul în sine la pensie al Căpitanului Popovici, ci de reglementarea exercițiului acestui drept. În felul cum s'a reglementat dreptul la pensie, s'a ajuns la suprimarea dreptului în sine și la suprimarea decretului regal din 1 Februarie 1888, care constituie geneza dreptului de pensie. Cea ce este mai grav e că suprimarea s'a făcut în virtutea unor articole din regulamentul legii pensiunilor contra dispozițiunilor art. 2 din codul civil și art. 119 din Constituție».

Considerând că dreptul de pensie este eminamente personal, cât atât dobândirea acestui drept, cât și exercițiul ulterior al dreptului dobândit e subordonat condițiunei existenței titularului; că e de principiu că, de câte ori e vorba de un drept subordonat condițiunei existenței cuiva, precum e usufructul pe viață, ren-

dită viageră, pensia, etc., nici titularul unor asemenea drepturi, nici alții în numele lui nu le pot reclama, fără a dovedi existența celui în drept (vezi art. 120 și 1651 cod. civ.);

Considerând că pensionarul care dispare fie că a fost sau nu declarat absent de justiție, se pune tocmai în pozițiune de a nu putea dovedi nici el nici altul pentru el, că el este încă în viață, și ca consecință cel ce datorește o pensie unui dispărut este în drept de a o refuza cât timp nu i se face dovada că titularul pensiei trăiește;

Considerând că creanța pensiei fiind subordonată dovezii existenței titularului, prin natura ei chiar nu înportă sub care lege de pensie Căpitanul Popovici s'a regulat drepturile lui, căci un articol din legile și regulamentele de pensie din trecut, precum de almintrelea din acele din prezent, nu dispune că pensia trebuie să fie plătită fără a se face dovadă de existența pensionarului; că așa fiind Curtea n'a atins nici un drept câștigat al Căpitanului Popovici și n'a violat art. 1 și 2 din codul civil relative la principiul neretroactivității legii când s'a referit în deciziunea sa la art. 27, 29, 31, 32 și 38 din regulamentul legii pensiunilor actualmente în vigoare, articole cari fiind relative la actele și la modul prin care se dovedește existența pensionarului, nu sunt de cât o aplicațiune a principiului mai sus indicat și cuprins în art. 120 al cod. civil; că asemenea n'a violat art. 98, 106, 108, 112, 114 și 124 cod. civil privitoare la absență, aceste articole fiind streine speciei de față;

Considerând prin urmare că și acest mijloc de casare fiind ne întemeiat câtă a se respinge.

Pentru aceste motive, Curtea, respinge recursul, etc.

Observație.—Soluția dată de Inalta Curte asupra gravei chestiuni ce a avut a judeca, ni se pare la adăpost de orî ce critică. Veți asupra acestei chestiuni, Neagu I, p. 237, No. 6 bis. Veți și adnotația Directorului nostru, d-l D. Alexandresco, publicată în *Curierul Judiciar* din 1905, No. 80, p. 640, *ad notam, in fine*.

(N. R.)

TRIBUNALUL ILFOV, Secția IV

Audiența de la 6 Septembrie 1905

Președenția D-lui D. NEGULESCU, judecător

Irina I. Vardala contra lui S. M. Theodorescu

Sentiința civilă No. 353

Jurământ decisoriu.—Onorariul cerut de un intermediar care a înlesnit facerea unei căsătorii.—Deferirea jurământului decisoriu pentru dovedirea pretențiunei.—Convențiune imorală.—Respingerea unui asemenea jurământ ca vexatoriu.

Dacă rolul ce îndeplinește intermediarul care înlesnește facerea unei căsătorii, este laudabil și perfect moral, rolul său încetează de a mai avea acest caracter, când el pretinde un onorar pentru serviciile prestate.

Prin urmare, jurământul deferit de asemenea intermediar, relativ la onorariul ce pretinde pentru înlesnirea unei căsătorii, este vexatoriu, și ca atare urmează a se respinge.

Tribunalul,

Asupra apelului de față:

Având în vedere susținerile părților, actele din dosar și jurământul formulat;

Având în vedere că, prin cartea de judecată apelată, s'a respins ca nefondată acțiunea intentată de Irina I. Vardala contra lui S. M. Theodorescu;

Având în vedere că, prin jurnalul No. 3585/905, s'a

acordat termen apelantei pentru a formula jurământul deferit intimatului părț;

Având în vedere că intimatul, prin avocatul său azi în instanță, ridică incidentul că jurământul formulat de reclamantă este vexatoriu, și cere a se reveni asupra jurnalului care a admis acest jurământ pe motiv că el sancționează o convenție imorală prohibită de lege;

Având în vedere că dacă rolul pe care îl îndeplinește intermediarul, care înlesnește facerea unei căsătorii, este laudabil și perfect moral, rolul său încetează de a mai avea acest caracter, când el pretinde un onorariu pentru serviciile prestate;

Considerând că ceea ce este imoral în această pretențiune, este că ea tinde a da căsătoriei un caracter comercial, care nu-l are și nu trebuie să-l aibă, nimenea între soți nefiind ca cumpărarea unei case, unei moșii etc., o afacere comercială;

Considerând că această imoralitate mai rezultă din faptul că tribunalul, având a aprecia quantumul onorariului pretins, va trebui să țină seamă de o mulțime de elemente ca: însușirile persoanelor care se unesc, situațiunea lor socială, aportul pe care îl face fie care soț, a căror examinare jignește morala publică;

Considerând că, consimțământul celui care se obligă a plăti intermediarului un onorariu poate fi în multe cazuri viciat; el, pentru a ajunge la realizarea căsătoriei, putând promite o sumă exagerată intermediarului care exploatează sentimentele sale;

Considerând că aceasta este adevărat, fie că cel care vrea să se căsătorească desemnează persoana cu care vrea să se unească, fie că n'o desemnează;

Având în vedere că intermediarul nu poate avea drept de cât la cheltuelile făcute în realitate cu realizarea căsătoriei, putând reclama restituirea sumelor avansate;

Având în vedere că reclamanta de față nu pretinde restituirea acestor cheltueli, ci un onorariu, pe care-l fixează la 2% din zestrea soției;

Că astfel fiind, incidentul e fondat și călă a se admite; Pentru aceste motive, redactate de d-l membru supl. ant G. C. Cristescu, tribunalul admite incidentul, revine asupra dispozițiilor jurnalului precedent și respinge cererea de jurământ etc

(ss) D' Negulescu, G. Cristescu.

Grefier D. Dumitrescu.

Observație.—Chestiunea judecată de tribunalul de Ilfov, prin sentiința ce publicăm astăzi, este controversată. Părerea cea mai juridică este însă, de bună samă, acea care pune în principiu că peștorii sau starostii de căsătorii, *proxeneții*, după cum îi numește dreptul roman, sunt în drept, la caz de a vedea stăruințele lor leale și lipsite de fraudă încoronate de succes, a cere prin justiție plata onorariului stipulat, sau a despăgubirii care s'ar fixa de tribunale, după aprecierea lor superană.

Aceasta însă bine înțeles, așa precum am spus mai sus, când totul s'a petrecut în perfectă regulă și nu s'a întrebuintat din partea lor manoperi frauduloase de natură a împedica consimțământul părților, sau măcar a uneia din ele, de a fi spontaneu și liber; căci, la din contra, jurisprudența este unanimă pentru a le tăgădui orî-ce acțiune în justiție (1).

(1) Cpr. C. Pau și Chambéry, Sirey, 1905. 2. 15 și 263; Cas. Turin, Sirey, 1903. 4. 14.

În adevăr, atât doctrina cât și jurisprudența română și străină recunosc dreptul petitorilor la un onorariu, de câte-ori încă odată nu se constată din partea lor întrebuintarea de manoperi dolosive, spre a face căsătoria cu puțință (ceea ce trib. nu constată în specie).

O singură notă discordantă s'a produs până acum în această privință în jurisprudența noastră, și anume: o carte de judecată a judec. ocol. II din Ploiești (Scriban), publicată în coloanele acestui *diar* ⁽²⁾. În colo, instanțele noastre judecătorești, de la Curtea de casație până la judecătoriile de ocoale, s'au pronunțat în sensul validității unor atare convențiuni ⁽³⁾.

Dacă tribunalul de Ilfov, în loc de a consacra teoria ruginită a lui Laurent, 'și-ar fi dat osteneala de a ceti frumosul raport al consilierului Curței de casație din Franța, Laborie, reprodus în parte în coloanele acestui *diar* ⁽⁴⁾, de sigur că nu ar fi admis soluția pe care a consacrat-o, și ne-ar fi scutit de a mai reveni încă odată asupra acestei chestiuni.

D. Alexandresco.

Resumat de jurisprudență străină în materie de drept civil

CURTEA DE APEL DIN GAND, Secția I

Audiența din 11 Ianuarie 1905.

Căsătorie. — Convenția soților de a trăi separați. — Nulitate radicală. — Ordine publică. — Art. 6 C. civ. fr. (5 C. rom.).

Convenția intervenită între soți, prin care ei ar fi dispus ca să trăiască separați, este contrară tuturor dispozițiilor de ordine publică care regulează, în timpul căsătoriei, raporturile materiale și morale dintre soți, drepturile și datoriile lor respective, precum și acele ce ei au către copii.

În consecință, o asemenea convenție este lovită de nulitate și nu poate produce nici un efect juridic, nici să fie sancționată în justiție.

(Din *La Flandre judiciaire*).

⁽²⁾ *Curierul judiciar* din 1902, No. 82, p. 684. Cpr. în același sens, Laurent, XVI, 151.

⁽³⁾ Veđi Cas. rom., Trib. Ilfov, Judec. ocol. III Iași, etc., *Curierul judiciar* din 1897, No. 12 și Bulet. 1897, pag. 6 urm.; *Dreptul* din 1899, No. 60; *Curierul judiciar* din 1903, No. 60. Atât decizia Curței de casație cât și sentința trib. Ilfov au fost publicate și adnotate de noi în *Sirey*, 1901. 4. p. 37 urm. Tot în acest sens se pronunță și jurisprudența străină. Cpr. Trib. Nivelles, Lisieux, Cas. Turin și Cas. Neapoli. etc. *J. Claret*, 1902, p. 388 și *Curierul judiciar* din 1902, No. 69 (cu observ. noastră); *Sirey*, 1903. 2. 182 și 4. 14; *Sirey*, 1905. 4. 5, etc. În cât privește doctrina, vom cita numai autorii cei mai în renume. Veđi Baudry, II, 852; Baudry et Barde, *Oblig.*, I, 311, p. 314 urm. (ed. a 2-a); Nougier, *Actes de commerce et Commerçants*, 302. Veđi și alți autori citați în t. V a Coment. noastre, p. 142, 143, n. 2.

⁽⁴⁾ Veđi *Curierul judiciar* din 1903, No. 60, p. 528.

Observație.— Doctrina este constantă asupra acestui punct. Veđi D. Alexandresco, *Dr. civil român*, t. VIII, p. 10 și 12, și t. I, p. 236 (ed. a 2-a); Neagu, I, p. 87, No. 12 și p. 198, No. 10; C. Gand, *Flandre judiciaire*, din 1896, No. 13, p. 200, etc.

Legea pentru concedarea terenurilor petrolifere

Chestiunea concedării terenurilor petrolifere ale Statului este la ordinea zilei.

Proiectul, astfel cum a fost depus de Guvern, s'a votat de Senat în ședința de la 8 Decembre, cu 62 bile albe contra 2 negre, respingându-se toate amendamentele propuse de onorab. D-l Dim. A. Sturza.

Credem a complace cetitorilor noștri, reproducând aci acest însemnat proiect de lege, împreună cu raportul ce-l însoțește, întru cât această chestiune interesează de aproape avuția noastră națională și dezvoltarea ei pe calea economică.

Domnilor senatori;

Cunoașteți cu toții fazele prin care a trecut chestiunea însemnată a concedării terenurilor petrolifere ale Statului.

Guvernul trecut intrase, precum se știe, în tratație pentru concedarea acestor terenuri, admițând principiul că toate terenurile petrolifere ale Statului trebuie să fie concesate *en bloc*.

Guvernul conservator, la venirea sa la putere, găsind această chestiune pendinte, era dator a o rezolvi cu o oră mai înainte. După un studiu adâncit al chestiunei, s'a îndepărtat ideea de a se conceda de odată toate terenurile petrolifere ale Statului. S'a îndepărtat, de asemenea, ideea de a se exploata terenurile petrolifere în regie, din cauza dificultăților părții comerciale; căci nu este totul de a extrage din pământul României bogățiile cu care l-a înzestrat natura, ci trebuie a le distribui pe diferitele piețe ale globului, unde ele sunt căutate.

Guvernul s'a oprit, deci, la ideea concedării prin loturi, voind astfel a înlesni formarea mai multor societăți petrolifere, și indemnând, precum spune expunerea de motive, la această muncă economică atât capitalurile străine, cât și acele indigene.

Prin acest mod se va stabili, de bună samă, o concurență între diferitele societăți petrolifere, și din această concurență leală nu va putea să se nască de cât un spor de muncă și de producțiune.

Pentru atingerea acestui scop laudabil, Statul urmează a procedea la alcătuirea mai multor loturi

de terenuri petrolifere, pe care le va da treptat în concesiune, fixând la fie care din aceste loturi, un maximum de întindere a terenului de concedat, spre a înlătura, pe de o parte, monopolizarea terenurilor Statului, iar pe de alta, pentru a alimenta concurența.

Concesiunea se acordă de Consiliul de Miniștri și se promulgă prin decret regal în *Monitorul Oficial*.

Un principiu foarte important, admis prin proiectul de lege supus deliberărilor D-voastre, este legarea explorării de exploatare.

Nu se poate, în adevăr, conceda terenuri în care este știut că există petrol, fără terenuri necunoscute, adică: în care urmează a se face explorări, spre a se constata dacă există petrol.

Proiectul dispune, în adevăr, împărțirea terenurilor petrolifere ale Statului, ce urmează a fi concesionate în loturi cuprinzând fie-care maximum 100 hectare terenuri cunoscute ca petrolifere, și maximum 1000 hectare necunoscute, cu facultatea pentru Consiliul de Miniștri de a subîmpărți aceste loturi în porțiuni mai mici.

Consiliul de Miniștri are facultatea de a acorda unui concesionar concesiunea numai a unui singur lot, sau a mai multor loturi, după cum va crede de cuviință, până la maximum de trei loturi. Rămâne bine înțeles că el are facultatea de a respinge concesiunea. Termenul maximum al concesiunii este de 50 de ani.

Concesionarul trebuie să depună la Casa de depuneri capitalul prevăzut de art. 2 din proiect, menit a asigura începerea lucrărilor de exploatare și explorare, afectat exclusiv la această întreprindere.

Un alt principiu consacrat de această lege, asupra căreia atragem toată atenția D-voastre, este alcătuirea unei rezerve petrolifere înseminate pentru viitor. Expunerea de motive și art. 5 și 8 din proiect arată cum se alcătuește rezerva Statului pentru fie-care din cele două categorii de terenuri petrolifere.

În fine, ultimul principiu important, despre care nu se văd urme în tratativele guvernului trecut, și care figurează în legea actuală, este păstrarea absolută în mâinile Statului a tuturilor mijloacelor de transport, privitoare la exploatarea petrolului și a tuturilor derivatelor sale, precum: căi ferate, conducte, etc.

Iată foarte pe scurt care este, D-lor Senatori, economia legii de față, pe care guvernul o supune deliberărilor D-voastre.

Comitetul delegaților, admitând în totul acest proiect de lege, vă roagă, prin subsemnatul raportor, a-l vota și D-voastră, convinși fiind cu toții că facem o operă patriotică, bună și durabilă și

că, într'un viitor apropiat, această lege, care resolvă în mod fericit una din cele mai grele chestiuni, va fi un izvor de bogăție pentru țara noastră.

Raportor: **D. Alexandresco**

Iată acum și proiectul de lege în chestiune:

PROIECT DE LEGE

pentru

Darea în concesiune a terenurilor petrolifere ale Statului

Art. 1. — Guvernul este autorizat a da în concesiune, pe un termen maximum de 50 de ani, pe proprietățile Statului, loturi de o întindere fie care maximum de 100 hectare terenuri petrolifere cunoscute, împreună cu maximum 1000 hectare terenuri necunoscute.

Consiliul de Miniștri este în drept a aproba sau respinge ori-ce cerere de concesiune.

În cas când același lot ar fi cerut de mai multe persoane sau societăți, acel lot se va pune în licitație prin oferte scrise și se va conceda aceluia care va oferi redevența brută cea mai ridicată, toate celelalte condițiuni ale legii rămânând neatînse.

Nu se vor admite supra oferte.

Art. 2 — Aceste concesiuni se vor acorda prin încheierea unui jurnal al consiliului de miniștri și prin decret regal; se vor putea acorda aceluiași concesionar maximum până la trei loturi, fie care lot având întinderea prevăzută la art. 1, cu condițiune însă ca cel care cere concesiunea să poată proba că dispune și este gata a vărsa la Casa de depuneri, la acordarea concesiunii, un capital suficient menit a asigura începerea lucrărilor de explorare și exploatare și afectat exclusiv pentru această întreprindere.

Acest capital va fi cel puțin de două milioane lei pentru fie-care lot de 100 hectare terenuri petrolifere cunoscute și 1000 hectare terenuri necunoscute.

În nici un cas nu se va putea acorda aceluiași concesionar mai mult de trei loturi, adică maximum 300 hectare terenuri cunoscute și 3000 hectare terenuri necunoscute;

Nu se vor putea admite fusiuni sau cesiuni de concesiuni cari ar pune în mâinile unui singur grup de concesionari mai mult de trei loturi; ori-ce fusiune secretă atrage după sine anularea tuturilor concesiunilor cari ar intra în fusiune;

Art. 3 — Consiliul de Miniștri va putea subîmpărți fie care lot și în fracțiuni inferioare întinderii menționate la art. 1, menținându-se însă tot-d'auna proporțiunea de mai sus între terenurile petrolifere cunoscute și acele necunoscute; în acest caz capitalul cerut de articolul precedent se va scădea proporțional cu întinderea terenului concedat, fără a putea însă fi nici o-dată inferior sumei de un milion lei pentru fie care lot de teren concedat.

Art. 4 — Tabloul terenurilor de dat în concesiune se va alcătui de către consiliul de miniștri și va fi ast-fel întocmit ca, la fie-care lot de 100 de hectare terenuri cunoscute, să fie afectat un lot de 1.000 hectare necunoscute.

Art. 5 — La alcătuirea loturilor se va păstra la tabloul fiecărui lot destinat a fi dat în concesiune, o porțiune de teren egală cu cel puțin o treime din întinderea terenului menit a fi concedat, în ceea ce privește terenurile petrolifere cunoscute, și pentru terenuri necunoscute, o jumătate din întinderile concesionate, după ce acele terenuri vor fi devenit cunoscute prin explorare, conform art. 7 din prezenta lege.

Toate aceste terenuri vor forma rezerva petroliferă a Statului pentru viitor.

Art. 6 — Fie-care concesionar al Statului este obligat să înceapă, cel mult în cursul primului an al dărei concesiunii, facerea unui minimum de patru sonde de exploatare pentru fie-care lot de 100 hectare terenuri petrolifere cunoscute, urmând regulat și treptat cu punerea în lucrare a

unui număr de patru sonde în exploatare pe fie-care an, până la sfârșitul duratei concesiunii.

Concesionarul va mai fi obligat să așeze, cel mult în 3 ani de la data promulgării concesiunii, o sondă de explorare pe fie-care perimetru de 100 hectare terenuri petrolifere cunoscute, olată pentru toată durata concesiunii, și la intervale de 2 ani una de alta când concesionarul a obținut mai multe loturi de 100 hectare în concesiune; aceste sonde de explorare se vor duce la o adâncime minimum de 800 metri în Muntenia și minimum 1.000 metri în Moldova.

Concesionarul este obligat asemenea să execute, în termenul indicat mai jos, pentru fie-care lot de 1000 hectare terenuri necunoscute, 10 sonde de explorare, care se vor transforma în sonde de exploatare îndată ce vor ajunge la straturile petrolifere, adică una sondă de explorare sa de exploatare pentru fie-care porțiune de 100 hectare din acel lot de 1.000 hectare terenuri necunoscute.

Cinci din sondele de explorare vor fi duse până la 800 metri în Muntenia și 1.000 metri în Moldova; iar cinci până la minimum de 500 metri în Muntenia și 600 metri în Moldova.

Concesionarul va fi obligat a începe lucrarea celor d'întăi 2 sonde în termen maximum de 12 luni de la darea concesiunii, iar cele-alte 8 sonde la un an de interval *unele de altele*, așezându-se 2 sonde pe fie-care an, ast-fel în cât cele 10 sonde să fie toate puse în lucrare până la sfârșitul anului al cincilea de la darea concesiunii; începutul anului pentru fie-care sondă se va socoti de la data promulgării concesiunii.

Art. 7 — Indată ce prin explorare sa de exploatare cel puțin 6 din cele 10 sonde, așezate pe un lot de 1.000 hectare terenuri necunoscute, vor înălți un strat petrolifer și vor deveni producătoare de cel puțin un vagon pe zi fie-care în timp de o lună de zile, acel lot de 1.000 hectare terenuri necunoscute se va considera ca teren petrolifer cunoscut, în urma unui proces-verbal ce se va încheia de un delegat al ministerului de domenii.

Art. 8 — În asemenea caz, concesionarul va fi obligat, în termen de cel mult un an de la încheierea procesului-verbal mai sus menționat, să împartă fie-care lot devenit astfel teren petrolifer cunoscut în 2 părți egale, din care Statul va alege partea ce-i va conveni.

Dacă după 6 luni de la expirarea acestui termen concesionarul nu va fi executat această obligațiune, Statul va face singur împărțirea lotului în două părți egale, alegând partea ce-i va conveni, aceasta fără nici o somațiune sa de punere în întârziere.

Terenul ast-fel înapoiat Statului se va adăoga la treimea oprită din terenurile cunoscute și va forma în total rezerva petroliferă pentru viitor.

Art. 9 — Reserva petroliferă a Statului nu se va putea ataca prin dare în concesiune de cât cel puțin 10 ani de la promulgarea legii de față, când se va putea alcătui treptat noi loturi din acea rezervă, conform prescripțiilor prezentei legi.

Art. 10 — Statul își rezervă exclusiv exploatarea tuturor mijloacelor de transport ale petrolului și derivatelor lui (căi ferate, conducte, pipe-line, etc.) provenind din toate exploatarea din țară.

Nu se va acorda concesionarilor Statului de cât dreptul de a lega prin conducte exploatarea lor cu gara cea mai apropiată.

Art. 11 — Statul va lua ca remunerațiune a aportului său în terenuri o redevență care se fixează la un minimum de 10 la sută din produsul brut al exploatarei, când producțiunea mijlocie nu va trece de 2 vagoane pe zi de sondă productivă.

Redevența va fi de 12 la sută cind producțiunea mijlocie a exploatarei va fi de la 2 până la 4 vagoane pe zi pe sondă productivă.

Redevența se va urca la 14 la sută când se va constata că producțiunea mijlocie a trecut de 4 vagoane pe zi și pe sondă.

Calculul redevenței se va face luându-se media tuturor sondelor productive la un loc considerându-se sondă exploatabilă când va da un minimum de un vagon pe zi.

Art. 12 — În afară de redevența de mai sus Statul va participa și la beneficiul net al exploatarei, în proporțiunile

următoare: 1) O treime când beneficiul net variază între 10 și 30 la sută; și 2) De la 30 la sută în sus partea Statului va fi de 50 la sută din beneficiul net.

Calculul beneficiului net se va stabili conform regulamentului ce se va face pentru aplicarea legii de față.

Art. 13 — Statul va mai percepe de la concesionari conform legii minelor, o arendă anuală în bani de 2 lei de hectar pentru terenurile petrolifere cunoscute și cele devenite cunoscute prin lucrările de explorare, plus taxele generale care sunt stabilite sa se vor stabili în favorul Statului asupra tuturor exploatarea de petrol din țară;

Art. 14 — Pe baza legii de față Consiliul de Miniștri va întocmi un contract tip de concesiune și un regulament, cari vor prevedea toate condițiunile de amănunt, conform cărora se va acorda fie-care concesiune și mai ales cele relative la controlul Statului, la participarea elementului român, la exploatarea concesionarilor, la compunerea consiliului de administrațiune și la sancțiuni.

Regulamentul alcătuit de consiliul de miniștri se va considera ca făcând parte integrantă din contractul de concesiune.

Art. 15 — În cas de litigiu între concesionari și Stat nu mai instanțele judecătorești române sunt competente.

Toate concesiunile petrolifere ale Statului sunt supuse legilor și regulamentelor române.

Art. 16 — Din loturile terenurilor necunoscute menite a fi date în concesiune Statul este autorizat a explora în regie părțile de teren ce va alege din tabloul alcătuit de Consiliul de Miniștri, spre a mări numărul loturilor terenurilor cunoscute.

Explorarea în regie din partea Statului va face obiectul unui regulament special.

Art. 17 — Statul nu ia nici o răspundere pentru rentabilitatea exploatarei terenurilor date în concesiune, atât cunoscute cât și necunoscute.

Ion N. Lahovari

Ministrul agriculturii,
industrii, comerțului și domeniilor

NOSTIMADE JUDECĂTOREȘTI

Une-orî Tribunalele noastre, mai ales cele din provincie, au o solitudine exagerată față de impricinași. Nu numai că se erigiază în apărător al lor, stând la discuție cu apărătorul uneia dintre părți, lucru ce nu e permis după sistemul legislațiunilor noastre; dar când uneia din părți i lipsește apărătorul și se va întâmpla ca acel apărător să fie și vre un om al zilei, atunci solitudinea Tribunalului e și mai mare.

Iată un specimen de asemenea părintească îngrijire a unui tribunal de provincie:

Părțile se presintă la proces.

Procedura îndeplinită.

Una din părți însă cere amânarea pentru că i lipsește avocatul (¹); partea cea laltă se opune. Cu toate acestea Tribunalul amână procesul.

Iată și jurnalul Tribunalului

Proces-Verbal No. 6664

1905 Noembrie 15

La apelul nominal făcut, a răspuns oponentul I. A. și intimatul P. A. ambii în persoană, procedura fiind îndeplinită.

Oponentul a cerut amânarea de oare-ce i lipsește avocatul.

Intimatul s'a opus la amânare.

Tribunalul,

Aprecind cererea de amânare.

Amână afacerea la 10 Ianuarie viitor, etc.

Fără alte comentarii!

(1) Avocatul era un D. Senator din județul M. care se afla în București, la Senat.